

tantum in superbia intumuit, ut se a suis tertiam A ei fuit; postea vero cum eo adversus Chaldeos præregem in Hispania appellari præceperit. lia multa gessit.

26. Adversus quem Ordonius rex exercitum movit ad civitatem quam ille noviter miro opere instruxerat, et Albailda nomen imposuit. Rex cum exercitu ad eam venit et munitione circumdedit; ipse vero Muza cum innumera multitudine advenit, et in montem cui nomen est Laturzo tentoria fixit. Rex vero Ordonius exercitum in duo divisit capita, unum quod civitatem obsideret, aliud quod contra Muzam dimicaret: statimque prælium committitur, et Muza cum exercitu suo fugatur. Tanta in eis cæde vacati sunt, ut plus quam decem millia Magnatorum a pariter cum genere suo, nomine Gar-seane, exceptis plebibus interempta sunt: ipse vero ter gladio confossus, semivivus evasit, multumque ibi bellici apparatus, sive et munera, quæ ei Carolus rex Francorum direxerat, perdidit, et nunquam postea effectum victoriae habuit. Rex vero Ordonius omnem exercitum ad civitatem applicavit, in eam quoque septimo die irruptionem fecit. Omnes viros bellatores b gladio interfecit, ipsam vero civitatem usque ad fundamenta destruxit, et cum magna victoria ad propria repedavit. Lupus vero filius de eodem Muza, qui Toletus consul præerat, dum de patre quod superatus fuerat, audivit, Ordonio regi cum omnibus suis se subiecit, et dum vitam hanc vixit, subditus

a Sandoval ad oram, *Fortassis Maurorum*.

b Ita mss. Berg., *gladiatores*.

c *Salmanticam* præferreim, ex consinitate quam invenire videtur, dum *consimilem* appellat. FLOREZ.,

Multas et alias civitates jam sæpeditus Ordonius rex præliando cepit, id est, civitatem Cauriensem cum rege suo nomine Zeth: aliam quoque consimilem ejus. Civitatem Talamancam o cum rege suo, nomine Mozeror d, et uxore sua cepit: bellatores eorum omnes interfecit, reliquum vero vulgus cum uxoribus et filiis sub corona vendidit. Iterum Nordomani piratæ per hæc tempora ad nostra littora pervenerunt: deinde in Hispaniam perrexerunt, omnemque ejus maritimam gladio igneque prædando dissipaverunt: exinde mari transjecto Nachor civitatem Mauritanie invaserunt, ibique multitudinem Chalæorum gladio interfecerunt. Denique Majoricam, B Fermentellam et Minoricam insulas aggressi, gladio eas depopulaverunt. Postea Græciam advecti, post triennium in patriam suam sunt reversi.

Ordonius suprafatus rex post sexto decimo anno regni expleto, morbo podagrico correptus, Oveto est defunctus (ann. 866), e: in basilica S. Marie cum prioribus regibus est tumulatus. Felicia tempora duxit in regno, felix stat in cælo, et qui hic nimium dilectus fuit a populis, nunc autem lætatur cum sanctis angelis in cælestibus regnis: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto in unitate Deitatis vivit et gloriatur per nunquam finienda semper sæcula sæculorum. Amen.

Adic. mss. Sand. et mss., *Talamancam*, sicut Chr. Albeldense Ferr. et Ber., *Salamancam*.

d Ita Chr. Albeld. Fer. et Ber., *Muzerot*. Perez *Mozror*.

CHRONICON ALBELDENSE

Auctore forte Dulcidio Salmaticensi episcopo, continuatore autem Vigila, monacho Albeldensi.

MONITUM.

(Apud Floresium, España Sagrada.)

Chronicon Albeldense, editum ab incerto auctore C æra 921, additum a Vigila, monacho Albeldensi, æra 1014, exstat in codice Conciliorum Gothico, qui fuit monasterii S. Martini Albeldensis, nunc translato in bibliothecam S. Laurentii Regii.

Chronicon hoc scriptum est anno 18 Adefonsi Magni, regis Ovetensium, æra 921 (id est anno Christi 883), anno 32 Mahomat Cordubensis Sarraceni.

Fonte continuato a Dulcidio, Salmaticensi episcopo,

homat Cordubensis, addidit usque ad æram 1014, præsertim ea quæ pertinent ad reges Pampeloneses, et catalogum regum Ovetensium usque ad Ranimirum tertium.

Itaque additio Vigilæ desinit æra 1014 (i. e. anno Christi 976), anno 6 Sancionis regis Pampelonsis, filii Garsee, et anno 10 Ranimiri tertii Ovetensium regis.

Itaque quarto folio istius libri (Alveldensis) dicitur.

PRÆLUDIA CHRONICI.

Exquisitio totius mundi.

a. Omnis mundus descriptus est a viris sapientissimis, videlicet Nicodoso, Didimito, Theudoto, et Polyclito, tempore Julii Cæsaris. Oriens dimensus est per annos XXI^a, menses II et dies VIII. Occidens per annos XXVI, menses III, dies XVII. Septentrio per annos XXIX, menses II, dies III. Meridies per annos XXII, mensem I et dies XXX.

II. Oriens habet maria VIII, insulas VIII, montes VII, provincias VII, oppida LXXV, flumina XVII, gentes XLV. Occidens habet maria VIII, insulas XVIII, montes XV, provincias XXVII, oppida LXXV, flumina XVI, gentes XXV^b. Septentrio, maria XII, insulas XXV, montes XIII, oppida LVIII, flumina XVII, gentes XXIX, provincias XVII. Meridies, maria II, insulas XVII, montes VI, provincias XIII, oppida LXII, flumina VI, gentes XXIV. Tempore Julii Augusti sub uno in universo mundo maria XXX, insulas LXIX, montes XII, provincias LXIV, oppida CCLXX, flumina LVII, gentes CXXXIII^c.

Item expositio Spaniæ.

III. Spania prius ab Ibero amne Iberia, postea ab Ispalo Spania cognominata. Ispala est Esperia ab Espero stella occidentali dicta. Sita est autem inter Africam, et Galliam, a Septentrione Pyrinæis montibus clausa, reliquis partibus undique mari inclusa. Omnium frugum generibus fecunda, gemmarum, metallorumque copiis ditissima.

Alia.

Habet provincias sex cum sedibus episcoporum. Prima Carthago, quæ est Carpentania.

Toledo metropoli habet sub se, id est Oreto, Biatia, Urci, Bigastro, Nica, Satabi, Dianum, Castellona, Valentia, Valeria, Secobrica, Arcabrica, Compluto, Sigonza, Oxoma, Secobia, Palentia, XVII.

Secunda provincia Bætica.

Hispani metropoli. Italica, Assidonia, Arepla, Atigi, Cordoba, Egabro, Malaca, Illiberri, et Acci IX.

Tertia provincia Lusitania

Emerita metropoli, Pace, Olixbona, Exonoha, Agitaunia, Conibria, Beseo, Lameco, Caliabria, Talamantica, Abila Talabayra, Elbora et Caurio, XIII.

Quarta provincia Galliciensi.

Bracara metropoli, Dumio, Portucale, Tudeauriense, Iria, Luco, Vittania, et Asturica. VIII.

Quinta provincia Terraconensis.

Terracona metropolis, Barcinona, Egara, Gerunda, Ampurias, Ausona, Urigello, Illerda, Dertosa,

a. Hinc usque ad Meridies desiderantur apud Berganzam, et Saz. Constant ex Pellicer. Sed Ethicus rem in Cosmographia editionis Gronovii Lugd. Batav. 1693, sic narrat: « Ergo a Julio Cæs. et M. Ant. Coss. orbis terrarum metiri cœpit, id est, a consulatu suprascripti usque ad consulatum Aug. III, et Crassi, annis XXI, mensibus V, diebus X. Zenodoto omnis Oriens dimensus est, sicut inerior demonstratur. A consulatu item Jul. Cæs. et M. Ant. usque in consulatum Aug. X, annis XXIX, mensibus VIII, diebus X, a Theodoto Septentrionalis pars dimensa, ut evidenter ostenditur. A consulatu similiter Jul. Cæs. usque in consulatum Saturni et

A Cæsaraugusta, Osca, Pampilona, Auca, Callagurre, Tirasona. XIII.

Sexta provincia est ultra mare Tingitana.

Gallia non est de provinciis Spaniæ, sed sub regimine Gothorum erat, ita.

Narbona metropolis, Boterris, Agate, Magallona, Neumase, Luteba, Carcassona, Elena, Tolossa.

Flumina Spaniæ IV.

Bætis currit millia cccc. Tagus^d millia currit DCII. Mineus currit millia cccxiii. Iberus currit millia ccciv.

De septem miraculis mundi.

IV. 1. Capitolium Romæ. 2. Pharus ALEXANDRIÆ. 3. Bellerophon exmirne. 4. Theatrum Eraclic. 5. Collosus Rhodi. 6. Templum Quicici. 7. Tetrappulum Emetis, quod melius est ecclesia S. Soffie Constantinopoli^e.

Item de proprietatibus gentium.

B V. 1. Sapientia Græcorum. 2. Fortis Gothorum. 3. Consilia Chalæorum. 4. Superbia Romanorum. 5. Ferocitas Francorum. 6. Ira Britanorum. 7. Libido Scotorum. 8. Duritia Saxonum. 9. Cupiditas Persarum. 10. Invidia Indæorum. 11. Pax Æthiopum. 12. Commercia Gallorum.

Item res Spaniæ celebres.

VI. Polla de Narbona, vinum de Vilasz, ficus de Biatia, triticum de Campis Gothis, mulus de Hispani, caballus de Mauris, ostrea de Mancario, laniprea de Tattler, lancea de Gallia, scanda de Asturias, mel de Galicia, disciplina atque scientia de Toledo. Hæc erant precipua tempore Gothorum.

De litteris.

VII. Litteræ sunt vocales A, E, I, O, U, quia directo hiatu caucium sine ulla collisione emittuntur et vocem implent.

Semivocales F, N, L, N, S, R, quia ab E vocali incipiunt, et desinunt insaturabilem sonum.

Mutescunt B, C, D, T, P, Q, G, quia sine subjectis sibi vocalibus non erumpunt. Littera pro adspiratione ponitur, quæ est elatæ vocis pro solis Kalendis. *Explicit.*

Incipit ordo amorum breviter collectus.

VIII. Ab Adam usque ad diluvium anni MCCCXLII.

A diluvio usque ad Abraham. anni DCCCXLII.

Ab Abraham usque ad Moysem anni DV.

Ab exitu filiorum Israel ex Ægypto usque ad introitum in terram repromissionis anni XL.

Ab introitu illorum usque ad Saul primum Regem Israel fuere Judices per annos CCCLVI^f.

gentia perlatum est ad senatum. Frustra hic Occidentis dimensionem quæras, quæ ex nostro est Didimito, seu Didimico, tribuenda, annis XXVI perfecta.

b. Tota hæc Occidentis descriptio deest apud Pellicer., sicut et verba, quæ infra tempore Julii Augusti: quæ in Julii Cæsaris corrigenda.

c. Optima est hæc numerorum subductio: ex qua variantes aliorum lectiones tanquam epilogo adversa prætermisimus.

d. Saz. Taccus. Deest Durius, sicut et apud Æthicum.

e. Alia alii miracula narrant.

Sau. regnat annos xl.

A A David usque ad initium ædificationis templi anni XLIII.

A prima ædificatione templi usque ad transmigracionem in Babyloniam, fuere reges per annos CCCCLIII.

Fuit autem captivitas populi ac desolatio templi anni LXX, et restauratur a Zorobabel a.

Post restauracionem templi usque ad incarnationem Christi anni DXL.

Colligitur omne tempus ab Adam usque ad Christum v m. CXCVIII.

Ab incarnatione D. N. Jesu Christi usque ad primum Wambani principis regni annum fuere anni DCLXXII.

A tempore Wambæ usque nunc, quæ est æra DCCCCXXI, finiunt anni CCXI.

Modo vero colligitur omne tempus ab exordio mundi usque in præsentem æram DCCCCXXI, et octavo decimo anno regni Adefonsi principis, filii gloriosi Ordini regis, omnes anni sub uno v i m. LXXXII [b et ab incarnatione Domini usque nunc DCCCLXXXIII.]

Item de sex ætatibus sæculi.

IX. Prima ætas ab Adam usque ad diluuium anni MMCCXLI.

Secunda ætas a diluuiio usque ad Abraham anni DCCCCXLII.

Tertia ætas ab Abraham usque ad David anni DCCCCXLI.

Quarta ætas a David usque ad transmigracionem in Babyloniam anni CCCLXXXVI.

Quinta ætas a transmigracione usque ad Christum et Octavianum imperatorem, cuius tempore ex Maria Virgine et Spiritu sancto natus est Christus c.

Sexta ætas, quæ a Christo cœpit, habet nunc annos DCCCLXXXIII in æra DCCCCXXI. Quantum adhuc protendatur, soli Deo est cognitum, nobis autem manet incertum, dicente Domino in Evangelio: *Non est vestrum nosse tempora vel momenta quæ Pater C*

Item exquisitio milliarum civitatum.

X. De Gadis usque ad Cordobam milliarum cc.

De Cordoba usque ad Toletum milliarum ccxx d.

De Toletum usque ad Cæsaraugustam milliarum ccc.

a Addit hic Pellicerii editio, anni 4.

b Uncis inclusa desunt apud Berganzam, sed in duabus alijs exstant editionibus.

c Desunt numeri, sed ex sectione præcedenti petendi.

d Sic Pellicer. Berganza, ccc.

e *Ilerdam* Berganza emendat. Pellicer *Eldra* LXX.

f Pellic., xxx.

g Idem, xcxii.

h Idem, DCCCXV.

i Non hæc summa est quæ ex superioribus coalescit.

j Id est, *Ovetum*.

A De Cæsaraugusta ad Oscam milliarum lx.

De Osca ad Eldram e milliarum LXXX.

De Eldra ad Gersonam milliarum l.

De Gersona ad Gerundam milliarum cxxx.

De Gerunda ad Clausulas milliarum xl.

De Clausulas ad Ruscilionem milliarum xx f.

De Ruscilione ad Narbonam milliarum xl.

De Narbona ad Bitteris milliarum xv.

De Bitteris ad Neumase milliarum LXXV.

De Neumase ad Avinionem milliarum xxv.

De Avinione ad Valentiam milliarum cii g.

De Valentia ad Turnos milliarum ccl.

De Turnis ad Mediolanum milliarum clxx.

De Mediolano ad Romam milliarum cccxvi.

De Roma ad Thessalonicam milliarum DCCCLXII h.

De Thessalonica ad Heracliam milliarum cccxvi.

De Heraclia ad Constantinopolim milliarum cxxx.

Fiunt millia millianorum III. CCLXXXI i.

Item notitia episcoporum cum sedibus suis.

XI. Regiamque sedem i, Hermenegildus tenet (an. 884, Vide n. 25).

Flavianus Bracaræ k: Luco episcopus arce Reccaredus l.

Tudemirus m Dumio, Mendunieto n degens.

Sisuanus Iriæ sancto Jacobo pollens.

Nausticus o tenens Conimbriæ sedem.

Brandericus p quoque locum Lamecensem.

Sebastianus quidem sedem Auriensem.

Justusque similiter in Portucalense.

Alvarus Velegiæ q, Felmirus Uxomæ r.

Maurus Legione, Ranulfus Astoricæ.

Præfatique Præsules in Ecclesiæ plebe ex regis prudentia emicant clari.

Rex quoque clarus omni mundo factus

Jam suprafatus Adefonsus vocatus,

Regni culmine datus, belli titulo aptus,

Clarus in Astures, fortis in Vascones,

Ulciscens Arabes, et protegens cives.

Cui principi sacra sit victoria data

Christo duce iuvatus, semper clarificatus.

Polleat victor sæculo, fulgeat ipso cælo:

Deditus hic triumpho, præditus ibi regno.

Amen.

k *Laianus* Pellicer.

l Sic Pellic. *In Berg. et Saz. Asce pro arce, deestque Rercaredus.*

m Pellic., *Adesindus. Saz, Tuderingus. Berg., Tudemirus.*

n Pell., *Monduneto.*

o Pell., *Austusque. Sampirus, Naustus.*

p Pell., *Candericus.*

q Yepes tom. IV, scriptura xx, *Albar. Eps. Velegi:* pag. 437, p. 443. Vide Pellicer. in Dulcilio.

r FLOREZ, *Adic. ms.*

s Pell., *Vellemirus Oximæ. Saz, Felmirus.*

CHRONICON ALBELDENSE.

Incipit ordo Romanorum regum.

1. In Roma regnavit prior Romulus ann. xxxviii. Iste ædificavit Romam a,

a Ad oram codicis Gothici Albeldensis scriptum:

Titus Tacius rex Sabinorum ann. v.

Numa Pompilius regnavit ann. xxxii, Iste primus annum in xii. menses ordinavit.

viva deforsa est. Nam parvulos prope ripam Tiberis

Tullius Hostilius ann. xxxiii. Iste primus purpura induit.

Ancus Marcius ^a regnavit ann. xxviii ^b.

Tarquinius Priscus regn. ann. xxxviii. Iste Capitolium fecit.

Servius Tullius regn. ann. xxxviii. Hic primus censum egit.

Tarquinius Superbus regn. ann. xxv. iste expulsum regno ob meritum fuit.

Fuerunt consules per annos cclxxvi.

Decemviri ann. i.

Reges fuere annis ii.

A Roma ergo et Roma condita, usque ad Gaium Julium Cæsarem, annos dclxvi.

Primus ergo Gaius Julius Cæsar imperavit annis iii. Hic pugnavit cum Pompeio pro imperio.

De hinc ætas incipit.

2. Octavianus reg. an. lvi. Hujus anno xii (42) Christus natus est. Iste solus omnem mundum imperavit.

Tiberius filius Gaius ^c regn. ann. xviii. Hujus xviii anno regni Dominus Christus crucifixus est. Iste dum per cupiditatem reges ad se venientes non remitteret, multas gentes a Romano imperio recesserunt.

Gaius Gallicula reg. an. iiii. Hic avarus, crudelis, luxuriæ servus fuit. Per idem tempus Matthæus apostolus Evangelium in Judæa primus scripsit.

Claudius reg. an. xiiii. Eo tempore Petrus apostolus Romam venit; et Marcus evangelista ^d in Alexandria scripsit.

Nero reg. an. xiiii. Crudelis et luxuriæ deditus fuit. Retibus aureis piscabatur. Hujus tempore Petrus et Paulus, unus in cruce et alius a gladio necantur.

Vespasianus reg. an. viii, menses xi, dies xxii. Inmemor offensarum fuit. Hujus secundo anno Titus Jerusolymam cepit, ubi undecies centena millia Judæorum fame et gladio perierunt, et centum millia publice venundata fuere.

Titus ^e reg. an. ii. Hic facundus fuit et pius, necnon charus hominibus.

Domitianus, frater Titi, reg. an. xvi. Hic superbia execrabilis, Deum se appellari jussit, et Christianis persecutionem intulit, senatores peremit. Sub quo et apostolus Joannes in Pathmos exsilio relegatus mens. iiii.

Nerva reg. an. i. Vir imperio moderatus. Hujus tempore Joannes apostolus Ephesum rediit; et rogatus ab Asiæ episcopis Evangelium novissimum edidit ^f.

3. Trajanus reg. an. xviii, menses vii. Hujus tempore requiescit Joannes apostolus.

Pueri cum adolevisent, collecta pastorum et latronum manu, interfecto apud Albam Anulio, avum Numitorem in regnum restituit. Post excessum Numitoris Romulus ejus nepos Romam condidit et regnavit.

^a Irrepsit vox Philippus in textum, abest a codicibus monasterii Æmilianensis.

^b In archetypo: Ancus Marcus Philippus regnaverunt ans. xxviii.

^c Forte ejus vel Augusti, ut in codice Æmil.

^d In archetypo, Evangelium.

^e In archetypo, Titus rex reg.

^f In archetypo, dedit.

^g Antonius. Tam hic quam sub ceteris hujus nominis imperatoribus, in codice Vigilano Antonius scribitur.

^h In archetypo, Helius.

ⁱ Mariana in suo ms. addit dicit.

^j Sic ibi *noverca* scribitur.

^k Maximinus legendum.

^l Gallieno.

Adrianus reg. an. xxi. Iste Jerusolymam restauravit, et ex nomine suo Æliam vocitavit.

Antonius ^g Pius reg. an. xxii. Hic clemens satis fuit. Pater patriæ dictus est. Galenus medicus, Pergamo genitus, Romæ clarus habetur.

Antonius minor reg. an. xvii. Victor fuit.

Commodus reg. an. xiii.

Helvius ^h Pertinax reg. an. i invitus. Uxorem Augustam noluit dicit ⁱ.

Severus Pertinax reg. an. xviii. Hujus tempore Origenes Alexandriæ eruditur.

Antonius Caracalla, Severi filius, reg. an. vii. Libidinosus fuit. Nubercam ^j suam uxorem duxit.

Macrinus reg. an. i. Nihil memorabile gessit.

Aurelius Antonius reg. an. iiii. Iste ob meritum tumultu militari peremptus est.

Alexander reg. an. xiii. Hujus tempore Origenes Alexandrinus claruit.

Maximianus ^k reg. an. iiii. Christianos persequitur.

^l Gordianus reg. an. vii. Fraude suorum interit.

Philippus reg. an. vii. Iste prior Christianus imperator fuit et credidit Christo, anno Urbis millesimo.

Decius reg. an. i. Persecutor Christianorum fuit. Hujus tempore S. Antonius monachus Ægypto clarus habetur, a quo prius monasteria condita sunt.

Gallus et Volosianus filius reg. an. ii.

Valerianus cum Gallieno ^l reg. an. xv^m.

Hujus tempore S. Cyprianus episcopus martyrio coronatur.

Claudius reg. an. ii. Iste Gothos Illyricum et Macedoniam devastantes exsuperat.

Aurelianus reg. an. vi. [Iste Christianos persequitur; a rege Persarum capitur: ibique in dedecore senescit et moritur ^m.]

Tacitus reg. an. i.

Probus reg. an. vi. Iste militiæ strenuus et victoriis clarus.

Carus reg. an. ii. Ictu fulminis perit.

Diocletianus et Maximianus reg. an. xx. Diocletianus Christianos persequitur. Iste primus gemmas in vestibus et calceamentis inseri jussit, dum sola purpura retro principes uterentur. Sed ambo, imperio relicto, privati vixerunt.

Galerius reg. an. ii.

5. Constantinus regnavit annos xxx. Iste Christianus effectus licentiam Christianis dedit ⁿ. Per idem tempus crux Domini ab Helena, Constantini matre, invenitur.

Hic Nicænum concilium fieri præcepit, ut in alio folio ^p.

^m Hic præponenda quæ infra perperam Aurelianus tribuunt: *Iste Christianos persequitur, a rege Persarum capitur, ibique in dedecore senescit et moritur.*

ⁿ Loco hæc mota, ut proxime monuimus.

^o Ad horam hic in codice Albedensi scriptum: *Æra cccclxxx, impietas Ariana orta. Error autem in num. irrepsit: cum circa æram ccccliii (hoc est Christi 315) serpente illa pestis incoperit.*

^p Sic in autographo Marmol. Post præcepit autem legimus apud Marianam: *Hic synodum cccxviii episcoporum Constantinopolim fecit. In extremo vitæ suæ Arianus efficitur.* In archetypo, ut in Mariana, Berganza et Saz, *Hic Nicænum concilium fieri præcepit. In extremo vitæ suæ Arianus efficitur.* cccxviii episcoporum concilium, ubi satis aperte liquet, legendum: *Hic Nicænum concilium fieri præcepit, cccxviii episcoporum.* Nimirum verba illa: *In extremo vitæ suæ Arianus efficitur*, quæ aliquis in margine fortasse notavit, alter temere filo orationis imperfectæ inseruit.

Constantinus et Constans reg. an. xxxiii. Constans, crudelibus moribus, Arianus effectus, Christianos persequitur.

Arius, amicus ejus, Constantinopoli viscera simul cum vita effudit.

Hilarius^a doctrina clarus habetur.

Donatus, qui grammaticæ artis Roma claruit^b, eodem tempore passus est.

Antonius monachus id tempore obiit.

Ossa Andreæ et Lucæ apostolorum Constantinopolim transferuntur.

6. *Julianus an. ii.* Illic, ex clerico imperator et paganus effectus, idola coluit. Christianis martyria intulit. In odium Christi templum Jerosolymæ Judæis restaurari præcepit, sed Dominus non permisit. Julianus autem apud Persas jaculo suscepto interiit.

Jorianus reg. an. i. Iste, Christianus, noluit imperium suscipere: sed omni exercitui, ob amorem illius Christiano effecto, tandem cessit, statimque Christianis privilegia dedit: idolorum templa claudi præcepit.

Valentinianus et Valens frater ejus reg. an. xiiii. Gothi bifarie in Athanarico et Fridigerno divisi sunt. Alaricus^c Fridigernum, Valentis Ariani imperatoris^d auxilio, superat: ob inde ipse rex cum omni Gothorum gente Arianus per Valegem imperatorem efficitur. Gulstila eorum episcopus litteras eis adinvenit.

Gratianus cum fratre Valentiniano reg. an. vi. Ambrosius Mediolanensis episcopus^e claruit: Martinusque Turonum^f Galliarum civitatis episcopus miraculorum signis effulsit.

7. *Valentinianus cum Theodosio reg. an. vii.* Synodus Constantinopolitana cl. episcoporum^g colligitur. Jeronymus presbyter in Bethlehem toto mundo clarus habetur.

Caput Joannis Baptistæ Constantinopolim perducitur, et septimo milliario civitatis humatur.

Templum idolorum a Theodosio subvertitur^h.

Theodosius cum Arcadio reg. an. iii.

Per idem tempus Joannes anachoreta miraculis claruit.

Arcadius cum fratre Honorio reg. an. xiii. Illo tempore Augustinus episcopus doctrinæ scientiæ claruit.

Per idem tempus Donatus Epiri episcopus virtutibus insignis habetur; qui draconem ingentem, exuens in ore ejus, necavit, quem octo juga bobum ad incendium vix trahere potuerunt.

Per idem tempus corpora sanctorum Abbae et Micheæ prophetarum divina revelatione produntur. Teutillus claruit.

Gothi Italiam, Wandali atque Alani Gallias aggrediuntur.

8. *Honorius cum Theodosio minore, fratris filio reg. an. xv.* Ilis imperantibus Gothi Romam capiunt. Wandali et Alani, atque Suevi Spanias occupant.

Concilium Carthaginis cccxiii episcoporum agitur.

Cyrellus Alexandriæ episcopus insignis est habitus.

Theodosius minor, Arcadii filius, reg. an. xxvii. Wandali ab Spania ad Africam transeunt, ibique catholicam fidem Ariana impietate subvertunt.

^a Ms., *Clarus.*

^b Berganza et Saz, *Donatus grammaticæ arti Romæ claruit. Antonius, etc., penitus prætermisit quæ sequuntur, eodem tempore passus est; quæ si retineunda, melius ut apud Ferreras disponenda: Donatus grammaticæ arti Romæ claruit. Eodem tempore passus est... Antonius, etc. Scilicet, ut, lacuna signata, aliquid deesse pateat, quo congruus orationis sensus compleatur.*

^c In archetypo, *Ataricus.*

^d Ms., male, *Arii imperii;* et statim, ipse rex ut

Ephesina synodus adversus Nestorium agitur episcopum.

Hoc etiam tempore diabolus, in speciem Moysi Judæis in Creta apparens, dum eos per mare pede sicco ad terram repositionis promittit perducere, plurimis necatis, reliqui qui remanserunt, Christiani effecti sunt.

9. *Martianus reg. an. sex.* Hujus initio Chalcedonense concilium geritur.

Rudericusⁱ rex Gothorum cum ingenti exercitu Spaniam ingreditur.

Leo major cum Leone minore reg. an. xvi.

Zenon reg. an. xvii. Per idem tempus corpus Barnabæ apostoli, et Evangelium Matthæi, ipso revelante, repertum est.

Anastasius reg. an. xxvii. Eo tempore Fulgentius episcopus doctrinæ scientiæ claruit. Hæreses multæ exortæ sunt.

Justinus major reg. an. viii. Iste synodi Chalcedonensis amator, acephalorum^j hæresim abdicat.

10. *Justinianus reg. an. xxxviii.* Iste acephalorum hæresim suscipiens episcopus Chalcedonensis concilii amatores condemnat.

In Africa Wandali per Belesarium patriciam Romanum extincti sunt.

In Italia quoque Attila Ostrogothorum a Narse Romano patricio superatur.

In Spania Attanagildus Agilani imperium^k tyrannizat.

Per idem tempus corpus sancti Antonii monachi, divina revelatione repertum, Alexandriam perducitur, et in ecclesia sancti Joannis humatur.

Justinus minor reg. an. xi. Iste ea quæ adversus Chalcedonense concilium fuerant edita destruxit; et Symbolum cl. Patrum tempore sacrificii educinendum a populo præcepit.

Armeni tunc primum fidem Christi suscipiunt.

Per idem tempus Martinus Bracarenensis episcopus, apud Gallæciam prudentia catholicæ fidei clarus habetur tempore Suevorum.

11. *Tiberius reg. an. vii.* Longobardi, Roma pulsæ, Italiam adeunt.

Gothi per Ermenegildum Liuvigildi regis filium bifarie divisi mutua cæde vastantur.

Mauritius reg. an. xxi. Suevi, a Liuvigildo rege Gothorum obtenti, Gothi subjiciuntur.

Eodem tempore Gothi per Recaredum regem religiosissimum ad catholicam fidem convertuntur.

Hoc tempore Leander episcopus Spalensis ad conversionem gentis Gothorum doctrina fidei et scientiarum clarus in Spania habetur.

Foens reg. an. viii. Iste seditione militari imperator effectus, Mauritium Augustum nobilissimumque multos interfecit.

Prælia quoque Persarum adversus Remp. gravissima excitantur, a quibus Romani fortiter debellati.

12. *Eraglius reg. an. xxvii.* Sclavi Græciam Romanis tulerunt: Persi Syriam et Ægyptum.

In Spania quoque Sisebutus Gothorum rex quadam ejusdem Romanæ militiæ urbes cepit: et Judæos regni sui subditos ad Christi fidem convertit.

Ecclesiam quoque sanctæ Leocadiæ Toletæ uirum fundavit.

cum omni, etc.

^e In archetypo addit, *doctrina.*

^f In archetypo, *Turonorum.*

^g In archetypo, *Constantinopolim cl. Patrum colligitur, etc.*

^h Melius apud Berg. et Saz., *Templa.... subvertuntur.*

ⁱ Lege *Theudericus.*

^j Ms., *Acephalorum.*

^k Deest in ms. *imperium;* existat in eo quo usus fuit Ferreras.

Post quem, Suintila princeps receptum regnum Romanis peregit, celerique victoria totius Spaniæ monarchiam obtinuit.

Reges quoque Gothorum a Suintilane usque ad Chintilanem eo imperante fuerunt.

Constantinus reg. an. viii. Eo tempore Tulca et Cindasvinctus in Spania, unus post alium reg. annis viii.

15. *Constans* reg. an. xx. Tunc Recesvinctus in Spania reg. an. xx, et supervixit annos tres.

Constantinus novus reg. an. xvi. Supradictus Recesvinctus reg. an. iii. Wamba reg. an. viii. Ervigius reg. v, et supervixit annos ii et dies xv.

Justinianus reg. an. xi. Supradictus Ervigius reg. an. ii.

Egica reg. an. viii, et supervixit annos vi.

Leo ^a reg. an. vii. Egica peragit in Spania an. vi. Post illum Vittiza filius ejus an. i.

Tiberio imperante Vittiza peragit annos viii.

Rudericus reg. an. iii. [Tunc Saraceni Spaniam possederunt et regnum Gothorum exterminatum, æra 852] ^b.

Item ordo gentis Gothorum.

14. Primus in Gothis *Atanaricus* reg. an. xiiii. Iste prius per Valentem imperatorem in hæresen Arianam cum omni Gothorum gente intravit. Sub isto Gothi legem et litteras habere cœperunt : et cum eodem rege ab Ugnis ^c Gothi de terra propria expulsi sunt. Rex quoque Constantinopolim vitam finivit sub imperatore Teodosio.

15. *Alaricus* reg. an. xviii ^d. Item ob vindictam Gothorum cc millia, et Ragadaiso scita, quos Romani interfecerant, exercitum movit, et Romanum capit : ibique Placidiam, Teodosii imperatoris filiam, cum multis opibus deprælavit. Postea in Italia obiit sub imperatore Honorio et Arcadio.

16. *Ataulphus* reg. an. vi. Iste supradictam Placidiam conjugem accepit, et quinto regni anno de Italia Gallias adiit ; et dum Spanias petere voluisset, a suis interfectus est in Barcelona sub imperatoribus Honorio et Arcadio.

17. *Sigericus* reg. an. i. Iste cum pacem cum Romanis voluisset, mox a suis est interfectus sub imperio prædicto.

18. *Ballia* ^e reg. an. iii. Belligerator fuit. Cum imperatore Honorio pacem habuit, et sororem ejus Placidiam ei reddidit. Iste in Spanias ingressus, Wandalos et Silingos in Bætica bello exstinxit, et Alanos ad nihilum redegit. Ad Africam classicè transire disposuit ; sed Gaditanum mare eum non dimisit. In Gallias rediit, ibique vitam finivit sub imperatore Honorio.

19. *Teudereds* reg. an. xxxiii. Iste Litorium ducem Romanorum cum multis millibus ^f Romanorum exstinxit. Ex Ugnis ^g cc interfecit ; ibique præliando occiditur sub imperatore Teodosio minore.

20. *Turismundus* filius ejus reg. an. i. Qui dum feralis et noxius esset, a Teuderico et Friedario ^h est fratribus interfectus sub imperatore Marciano.

21. *Teudericus* reg. an. xiii. Iste cum Gothis Avito imperio ⁱ sumere auxilium dedit ; et ob hoc inde cum licentia ejusdem Aviti imperatoris cum ingenti exercitu Spanias intrat, et xii milliario ab

^a Ms., *Neon*.

^b Ordine hæc sunt præpostero in meo ms. Hic enim legitur *Rudericus reg. an. iii*, quæ ante Saracenorum in Spaniam adventum, in aliis exarata. In archetypo exstant ad oram, uncis inclusa, et deest exterminatum.

^c Ms., *Agnis*.

^d xxviii legendum, et immediate iste ubi item.

^e *Wallia*.

^f Ms., cum multa millia.

^g Ms., *Agnis* cc, addendum *millia*. Vide *Idatium* in Chron.

A Asturica apud Urbicum fluvium Ricciarium Suevorum regem prælio superavit : eumque persequens, in Portucale cepit [atque occidit. Bracarum capit]. Sicque inde per Lusitaniam Gallias repetit : ibique ab Eurico est fratre occisus sub imperatore Leone.

22. *Euricus* reg. an. xxvi. Iste Lusitaniam deprædavit : Pamplonam et CæsarAugustam cepit. Iste primus Gothus leges dedit. Arelate obiit sub imperatore Zenone.

23. *Alaricus* filius ejus reg. an. xxii. Quem Huuldus rex Francorum apud Pietavem bello interfecit. Ob cujus vindictam Teudericus socer ejus, Italiæ rex, Francos proterit, et regnum Gothis integrum restituit sub imperatore Anastasio.

24. *Gesalaicus* Alarici filius reg. an. iii. Iste a Gualibado Burgundionum rege in Narbona superatus ad Barcinonam fugit. Inde ad Africanam Wandalis pro auxilio pergit, et non impetravit : inde reversus, apud Barcinonam a duce Teuderici Italiæ regis est interfectus sub imperatore Anastasio.

25. Supradictus *Teudericus*, occiso Gesalaico, regnum Gothorum tenuit annis xv, et superstiti nepoti suo Atalarico reliquit. Ipse Italiam rediit, et ibi vitam finivit sub imperatore Justiniano.

26. *Amalaricus* reg. an. v. Iste a Vildiberto Francorum rege superatus Narbona interimitur sub imperatore Justiniano.

27. *Tudis* ^k reg. an. xvii. Iste, quamvis hæreticus, pacem concessit Ecclesiæ, et episcopis licentiam dedit in Toletana urbe concilia peragere. Francorum reges infra Spania usque nimium ^l superavit : eumque in palatio quidam ^m insaniam simulando interfecit sub imperatore Justiniano.

28. *Teudisclus* reg. an. i. Qui dum thoros multorum macularet, et ob id multis necem excogitaret, mox inter epulas gladio Spali jugulatur sub imperatore Justiniano.

29. *Agila* reg. an. v. Iste dum ad Cordobam urbem pugnaret, et ⁿ in contemptu Christi sepulcrum sancti martyris Acisceli quodam horrore pollueret, illum ibi cum multa copia interfecerunt, et omne thesaurum regium amisit, et Emeritam fugit : ibique sui eum interfecerunt sub imperatore Justiniano.

30. *Atanagildus* reg. an. xiiii. Iste contra milites Justiniani imperatoris, quos in suo auxilio contra Agilanem petierat, diu conflixit atque exstinxit. Toletò morte propria decessit sub imperatore Justiniano.

31. *Liuva* reg. an. iii in Narbona. Iste fratri Leuvigildus Spaniæ administrationem dedit ; ipse Gallias præfuit ^o.

32. *Leuvigildus* adeptus Gallia et Spania reg. an. xviii. Iste valde hæresi Arianiæ deditus persecutionem catholicis intulit, et ecclesiarum privilegia tulit. [Mansonam Emeritensium episcopum religavit ^p.] Suis perniciosus fuit ; potentes per cupiditatem damnavit. Suevos superavit, et Galliciæ regnum Gothis adjunxit ^q. Primus regali veste opertus solio resedit. Urbem in Celtiberia fecit et Recopolim nominavit. Gothorum leges ante correxit. Toletò propria morte decessit sub Mauricio imperatore.

33. *Reccaredus* filius ejus reg. an. xv. Iste in exordio regni sui catholicam fidem adeptus, omnem

^h *Fredericus* audit apud Idatium ibidem.

ⁱ Imperium lege vel imperio sumendo.

^j Uncis inclusa desiderantur apud Berganzum, prætermisit etiam Ferreras *Bracarum casit*.

^k *Theudis*.

^l Mariana, *nimum* progressos.

^m In archetypo, *quodam*.

ⁿ In archetypo deest *et*.

^o In archetypo, *præfugit*.

^p Uncis inclusa exstant in archetypo.

^q Ita Mariana et Marinol ; ms., *admisit*

Gothorum gentem ad cultum rectæ fidei revocavit : et per synodum episcoporum Galliæ et Spaniæ fidem catholicam confirmavit. Francorum hostes LX millia in Spania bello prostravit, et tempora regni sui omni bonitate ornavit. Fine pacifico Toletodecessit imperante Mauricio.

34. *Liuva* filius reg. an. II. Istum præcisa dextera innocuum Vitericus occidit, et regnum sibi suscepit sub imperatore Mauricio.

35. *Vitericus* reg. an. VII. Vir quidem strenuus in armorum arte, sed expers victoriæ. Quod fecit recepit : inter epulas enim prandii a suis interfectus est sub imperio Focatis.

36. *Gundemarus* reg. an. II. Vascones una expeditione vastavit. Morte propria Toletodecessit sub imperatore Eraclio.

37. *Sisebutus* reg. an. VIII. Iste potestate Judæos ad fidem Christi perduxit. Ecclesiam sanctæ Leocadiæ a opere miro fundavit. Astures et Vascones in montibus rebellantes humiliavit, et suis per omnia benignus fuit. Hunc uni proprio morbo, alii immoderato potionis haustu asserunt interfectum sub imperatore Eraclio. Tunc nefandus Mahomat in Africam nequitiam legis stultis populis prædicavit.

38. *Suintila* reg. an. X. Victoria et consilio magnus fuit. Vascones devicit ; duos patricos Romanos cepit. Omnem Spaniam et Galliam strenue rexit, et ob meritum pater pauperum vocari est dignus. Fine proprio Toletodecessit sub imperatore Eraclio.

39. *Sisinandus* reg. an. IIII. Iste synodum episcoporum egit : patiens fuit, et regulis catholicis orthodoxus exstitit. Toletovitam finivit sub imp. Eraclio.

40. *Chintila* reg. an. III. Synodos plurimas Toletocum episcopis egit, et subditum regnum fide firmavit. Toletodecessit sub imp. Eraclio.

41. *Tulga* reg. III. Blandus in omnia fuit.

42. *Chindasvinctus* reg. solus an. VI, et cum filio suo *Reccovinto* an. IIII. Hujus tempore quievit Spania, et per synodos eruditur Ecclesia. Toletobiit sub imp. Constantino novo.

43. *Wamba* reg. an. VIII. Primo regni anno rebellantem sibi Paulum ducem cum quadam parte Spaniæ, seu cum omni provincia Galliæ, hic rex cum exercitatione Spaniæ prius feroces Vascones in finibus Cantabriæ perdomuit ; deinde pergens, cunctis civitatibus Gothiæ et Galliæ captis, ipsum postremo Paulum in Neumaense urbe victum celebre triumpho sibi subiecit. Postea ab Ervigio regno privatur sub imperatore Constantino novo.

44. *Ervigius* reg. an. VI. Iste synodos multas Toletocum episcopis egit. Filium suam conjugem dedit Egicani. Toletobiit sub imperatore Justiniano.

45. *Egica* reg. an. XV. Iste dum regnum accepit filium Ervigii cum juratione Wambani subiecit. Filium suum Vitizanem principem secum regno præfecit. Toletodecessit sub imperio Leonis.

Vitiza reg. an. X. Toletovitam finivit sub imperio Tiberii.

^a In archetypo addit : *Toleto*.

^b *Fascones*, id est, *Vascones* ; namque pro *v* seu pro *b* sæpe Muzarabes apponebant.

^c *Conjurazione Vambæ abjecit*. Rud. Tolet. Florez, Adic. nis.

^d *Æmilanensis codex* sic apud Saz : Iste in vita patris in Tautente urbe Galliciæ resedit. Ibi que Fasflanem ducem, Pelagii patrem, quem Egica rex illuc direxerat, quadam occasione uxoris fuste in capite percussit, unde post ad mortem pervenit : et dum idem Witiza regnum patris accepit, Pelagium filium Fasflanis, qui postea Saracenis cum Astures rebellavit, ob causam patris, quam prædiximus, ab urbe regia expulit. Toletovitam finivit sub imperatore Tiberio. Sic etiam Tudensis sub Egica.

^e Vide infra n. 77.

46. *Rudericus* reg. an. III. Istius tempore æra 752, farmalio terræ Saraceni evocati Spaniam occupant, regnumque Gothorum capiunt ; quod adhuc usque ex parte pertinaciter possident : et cum eis Christiani die noctuque bella iniunt, et quotidie confligunt, dum prædestinatione usque divina debitas eos expelli crudeliter jubeat. Amen.

Item nomina regum catholicorum Legionensium.

47. *Pelagius* filius Veremundi, nepos Ruderici regis Toletani. Ipse primus ingressus est in Asturiis montibus sub rupe in antrum de Auseba.

Deinde filius ejus *Fabila*.

Deinde *Adefonsus* gener Pelagii.

Post illum frater ejus *Froila*.

Deinde *Aurelius*.

Post illum *Adefonsus* Castus, qui fundavit Ovele.

Deinde *Nepotianus* cognatus regis Adefonsi.

Post *Nepotianum* *Ranimirus*.

Post illum filius ejus *Ordonius*, qui amisit Albaikha.

Deinde filius ejus *Adefonsus*, qui amisit Ebrolos.

48. Post illum filius ejus *Garsea*.

Deinde *Ordonius*.

Deinde frater ejus *Froila*.

Post filium ejus *Adefonsus*.

Deinde *Sancius* filius *Ordonii*.

Deinde *Adefonsus*, qui dedit regnum suum, et convertit ad Deum.

Post frater ejus *Ranemirus*.

Deinde filius ejus *Ordonius*.

[Post illum frater ejus *Sancio*]

Deinde filius *Sancionis* *Ranemirus*.

Vacare hic ait Joannes Vazquez del Marmol spatium quasi octo aut novem linearum.

Item nomina Pampilonensium regum.

Animadvertit hic iterum Joannes Vazquez, vacare spatium, ad oramque codicis scriptum : Illic prædictis regibus ignoro quales fuisse.

49. *Sancio* rex filius *Garseanis* regis regnavit annos XX.

[*Hic in margine notatum : Æra DCCCXIV iniquavit.*] *Garsea* filius *Sancionis* regis reg. an. X (40) et amplius. *Sancio*.

Item ordo gothorum Ovetensium regum.

50. Primus in Asturias *Pelagius* regnavit in Canicis annis XIX. Iste a Vitizane rege de Toletodepulso, Asturias ingressus est, postquam a Saracenis Spania occupata est. Iste primus contra eos sumpsit rebellionem in Asturias, regnante Juzeph in Cordoba, et in Legionie civitate Saracenorum jussa super Astures procura te Monuza : sicque ab eo hostis Ismaelitarum cum Aloamane interficitur ; et Oppa episcopus capitur. Postremoque Monuza interficitur, sicque ex tunc reddita est libertas populo Christiano. Tunc etiam qui remanserunt, gladio ipsa hoste, Saracenorum in Libamina, monte ruente judicio Dei opprimuntur : et Asturorum regum divina providentia exoritur. Obiit quidem

^f Desunt aliqua. Videsis Saz, pag. 57.

^g Post Aurelium *Silo*, *Maurecatius*, et *Veremundus* desiderantur, de quibus post præviam hanc in genere mentionem statim agit auctor in individuo.

^h Hucusque primus operis auctor, qui æra 821, hoc est anno 883, se scribere testatus est. Reliqua ad num. 50 exclusive, anno 876, addita.

ⁱ Duo hi versus redundant.

^j *Fratri* addit *Mariana*.

^k Uncis inclusa exstant in archetypo.

^l Obetensium, et Obeto, per *b* fere semper in codice ms. apud Marmol.

^m Id est *exercitus*, seu *acies*, voce Hispanica antiquata *hueste*, quæ hic dicitur *hoste*.

ⁿ *Libana* apud alios, hodie *Liebana*.

predictus Pelagius in locum Canicas æra 775. A

51. *Facila* filius ejus reg. an. II. Iste, levitate ductus, ab urso est interfectus.

52. *Adefonsus*, Pelagii gener, reg. an. XVIII. Iste Petri, Cantabriæ ducis, filius fuit; et dum Asturias venit, Bermisindam^a, Pelagii filiam, Pelagio præcipiente, accepit. Et dum regnum accepit, prælia satis^b cum Dei juvamine gessit. Urbes quoque Legionem atque Asturicam, ab inimicis possessas, victor invasit. Campos, quos dicunt Gothicos, usque ad flumen Dorium eremavit, et Christianorum regnum extendit. Deo atque hominibus amabilis exstitit. Morte propria decessit.

53. *Froila* filius ejus reg. an. XI. Victorias egit, sed asper moribus fuit^c. Fratrem suum, nomine Vimaranem, ob invidiam regni interfecit. Ipse post ob feritatem mentis in Canicas est interfectus æra 806.

54. *Aurelius* reg. an. VII. Eo regnante servi, dominis suis contradicentes, ejus industria capti in pristina sunt servitute reducti. Suoque tempore Silo futurus rex, Adosindam^d Froilæ regis sororem, conjugem accepit: cum qua postea regnum obtinuit. Aurelius vero propria morte decessit.

55. *Silo* reg. an. VIII. Iste dum regnum accepit, in Pravia solium firmavit. Cum Spania ob causam matris pacem habuit. Morte propria decessit, prolem nullam dimisit.

56. *Maurecatus*^e reg. an. V.

57. *Veremundus* reg. an. III. Iste per ann. III clemens adfuit^f et pius. Eo regnante prælium factum est in Burbia^g. Postea voluntarie regnum dimisit.

58. *Adefonsus* magnus reg. an. LI. Iste II regni anno per tyrannidem regno expulsus, monasterio Abelanie est retrusus. Inde a quodam Teudane vel aliis fidelibus reductus, regni que Oveto est culmine restitutus. Iste in Oveto templum sancti Salvatoris cum XII apostolis ex silice et calce mire fabricavit. Aulamque sanctæ Mariæ cum tribus altaribus ædificavit. Basilicam quoque sancti Tirsi miro ædificio cum multis angulis fundamentavit. Omnesque has Domini domos cum arcis atque columnis marmoreis auro argenteoque diligenter ornavit; simulque cum regis palatiis picturis diversis decoravit; omnemque Gothorum ordinem, sicuti Toledo fuerat, tam in ecclesiis quam palatio in Oveto cuncta statuit. Super Ismaelitas victorias plures gessit. Getulorumque hostes^h: unam infra Asturias in locum Lutis, et aliam in Gallæciæ provincia in locum Aneco prælio superavit. Suoque tempore quidam de Spania nomine Mahamut a rege Cordobense fugatus, cum suis omnibus Asturias ab hoc principe est susceptus. Posteaque ad rebelliumⁱ in Gallæcia in castro Sanctæ Christinæ perversum, ibidem eum hic rex prælio interfecit: castrumque ipsum cum omnibus rebus suis cepit. Absque uxore castissimam vitam duxit: sicque de regno terræ ad regnum transitit cœli: qui cuncta pace egit, in pace quievit. Bissena quibus hæc altaria sancta fundataque^j vigent, hic tumulatus jacet.

^a *Ermisendam* Pellicer.

^b Vocem *multa* hic addit Mariana.

^c In archetypo, moribus *egit* vel *fuit*, etc.

^d Memorant Adosindam Eterius et Beatus epistola ad Elipandum.

^e Codex S. Æmil. addit *tyrannice accepto regno*. Apud Berg. et Sz. Ita et Pellicer.

^f Sic codex S. Æmil. Albeldensis vero, *pro annis tribus fuit et natus*. Anud Jo. Vazquez del Marmol.

59. *Ranemirus* reg. an. VII. Virga justitiæ fuit. Latrones oculos evellendo abstulit. Magicis perignem finem imposuit: sibi tyrannos mira celeritate subvertit atque exterminavit. Prius Nepotianum ad pontem Narcie superavit, et sic regnum accepit. Eo tempore Lordomani^k, primi in Asturias venerunt. Postea idem Nepotiano pariter cum quodam Aldoitro tyranno, oculos ab eorum frontibus eiecit, superbumque Puniolum victor interfecit. In locum Ligno dicto^l ecclesiam et palatia arte furnicea mire construxit. Ibi que a sæculo recessit, et Oveto tumulo requiescit sub die Kal. Februar 888 (an 850).

60. *Ordonius* filius ejus reg. an. XVII. Iste Christianorum regnum cum Dei juvamine ampliavit. Legionem, Asturicam, simul cum Tude et Amagia populavit: multa que et alia castra munivit. Super Saracenos victor sæpius exstitit. Talamancam^m civitatem prælio cepit; regem ejus Mozeror ibi captum, voluntarie cum sua uxore Balkaiz, in Petra sacra liberos abire permisit. Albaidam, urbem fortissimam, similiter præliando intravit, regemque ejus nimium potentissimum, nomine Muz, in monte Laturcio in insidiis inventum, et exercitum illius gladio defectum, ipsiusⁿ Muz jaculo vulneratum ab amico quondam e nostris verum cognoscitur fuisse salvatum et in tutiora loca amico^o equo esse sublatum.

Ejus tempore Lordomani iterum venientes in Gallæciæ maritimis, a Petro comite interfecti sunt: Mauri in navibus venientes in freto Gallicano^p devicti sunt. Cui principi tanta fuit animi benignitas et misericordiæ utilitas, et tantum omnibus exstitit pius, ut Pater gentium vocari sit dignus. Fine pacifico Oveto decessit sub die VI. Kal. Junias, æra 804 (an 866).

61. *Adefonsus* filius ejus XVIII regni deducit annum^q. Iste in primo flore adolescentiæ, primoque regni anno, et suæ nativitatæ XVIII, ab apostata Froilane, Galliciæ comite, per tyrannidem regno privatur. Ipseque rex Castellam se contulit; et non post multo tempore, ipso Froilane tyranno et infausito rege a fidelibus nostri principis Oveto interfecto, idem gloriosus puer ex Castella revertitur, et in patrio solio regnans feliciter conlætatur. Qui ab initio regni super inimicos favorem victoriarum habet semper. Vasconum feritatem bis eum exercitu suo contrivit atque humiliavit. Illius tempore præterito jamque multo, Ismaelita hostis ad Legionem venit, duce Abulmundar, filio Abderhamani regis, fratre Mahomat Cordobensis regis. Sed dum venit, sibi impedit; nam ibi multis millibus amissis caterus exercitus fugiens evasit. Ipsisque diebus alia hostis, in Vergidum ingressa, usque ad nihilum est interempta, multosque inimicorum terminos est sortitus. Dezam castrum iste accepit. Antezam pace acquisivit. Conibriam^r, ab inimicis possessam, eremavit, et Gallæcis postea populavit, multa que alia castra sibi subiecit.

62. Ejus tempore Ecclesia crescit, et regnum etque in Gallecia ad rebellium in castro, etc.

^l Pellicer, *fundataque*; alii, *fundatisque*.

^k *Nortmanos* intellige.

^l Sic Mariana. Deest dicto in archetypo et apud alios.

^m Berg., *Talamanca*. Ferreras, *Sulamanca*.

ⁿ In archetypo, *ipsum*.

^o Berg., *amici*.

^p Ferreras et Jo. Rao. Perez in *ms. Caditano*.

ampliat. Urbes quoque Bracharensis, Portucalensis, Aucensis^a, Eminensis, Yesensis, atque Lamocensis a Christianis populantur. Istius victoria Cauriensis, Egitanensis, et cæteras^b Lusitanicæ limites, gladio et fame consumptæ, usque Emeritam, atque freta maris, eremavit et destruxit. Parvoque procedente^c tempore, æra 915, consule Spaniæ et Mahomat regis consiliarius Abuhalit bello in fines Gallacæ capitur, regique nostro in Oretu perducitur. Qui dum se postea redemit, duos fratres suos, filium atque subrinum obsides dedit, quosque centum milia auri solidos regi persolvit.

63. Ispisque diebus, sub æra 916, Almundar, filius regis Mahomat cum duce Ibenganim, atque hoste Saracenorum ex Corloba ad Sturicam^d atque Legionem venit. Sed manus idem^e hostis ex adverso exercitum sequens qui erant de Toledo, Talamanca, Vathlethara^f, vel de aliis castris, sub uno xiii milia in locum Polboraria apud fluvium Urbicum a principe nostro interfecti sunt. Idem Almundar ad castrum Sublantium volens pertendere, cognovit quod gestum fuerat in Polboraria, etiam comperiens quod rex noster jam in Sublantio castro cum omni exercitu eum bellaturus: expectabat, metuens retro ante lucentem diem vertitur in fugam. Deinde, imperante Abahalit, pro tribus annis pax in utroque reges fuit.

64. Postea rex noster, Saracenis inferens bellum, exercitum movit, et Spaniam intravit sub æra 918. Sicque per provinciam Lusitanicæ, castra de Nepza prædando pergens, jam Tacum fluminem^g transito^h ad Emeritæ fines est progressus: et decimo milliario ad Emeritam pergens Anamⁱ fluvium transcendit, et ad Oxiferium montem pervenit: quod nullus ante eum princeps adire tentavit. Sed et hoc quidem glorioso ex inimicis triumphavit eventu: nam in eodem monte xv i capita amplius noscuntur esse interfecta. Sicque inde princeps noster cum victoria sedem revertitur regiam.

65. Ab hoc principe omnia templa Domini restaurantur, et civitas in Oretu cum regis Aulis ædificatur: statque scientia clarus, vultu et habitu staturaque placidus. Infectatque Dominus ejus semper animus, ut pie regat populum, ut post longum principatus imperium de regno terræ ad regnum transeat cæli^k.

66. (Continuatio an. 882.) Hoc supradicto principe regnante in æra 920, supradictus Almundar, Mahomat regis filius, a patre suo directus cum duce Abuhalit, et exercitu Spanie lxxx milia a Cordoba progressus, ad Cæsaraugustam est profectus: ubi Zmael^l Iben Muza stabat adversus Cordobenses infestus. Hostis dum ad Cæsaraugustam circumvit xxv dies ibidem pugnavit: sed nihil victoriæ gessit. Inde profectus ad Tutelam castrum præliavit, quod

^a Auriensis legit Florez.

^b L. cætera, vel cæteri.

^c Joann. Vazq. præcedenti.

^d Asturiam alii scribunt.

^e Mariana, manus alia hostis.

^f Vathlethara, de qua Jo. Vazquez del Marmol, Suspicio, inquit, ex characteribus esse Guadalajara.

^g Tago flumine leg.

^h In archetypo addit. aam.

ⁱ In archetypo unum pro Anam scribit.

^j Pellic., Quinque milia capita. Saz, xv mille copita.

^k Hucusque editio doctoris Ferreras, qui lacuna cuncta præterit que usque ad num. 77 consequuntur. Hic Pellicer interserit, Item noticia episcoporum, versus qui supra exstant in Prælium num. xi de quibus num. 25.

^l Alii, Zmael.

^m Pellicer, Fortun Iben Muza.

ⁿ Pellic., Ab Abdella, ipseque Mahomat Iben-Lupi. Marmol, Abaddella ipse, qui Mahomat Ibeniuph.

A Fortunio = Iben Muza tenebat, sed nihil ibidem egit.

67. Tunc Abaddella, ipse qui Mahomat Iben Lupi, qui semper noster fuerat amicus, sicut et pater ejus, ob invidiam de suis tionibus^o, cui rex filium suum Ordonium ad creandum dederat, cum Cordobensibus pacem fecit, fortianque^p suorum in hostem eorum misit; sicque hostes Chaldæorum in terminos regni nostri intrantes, primum ad Celloricum castrum pugnaverunt, et nihil egerunt, sed multos suos ibi perdidērunt.

68. Vigila Scemeniz erat tunc comes in Abta: ipsa quoque hostis in extremis Castellæ veniens ad castrum cui Ponte curbum nomen est, tribus diebus pugnavit, et nihil victoriæ gessit, sed plurimos suorum gladio vindice perdidit.

69. Didacus, filius Ruderici, erat comes in Castellæ: castrum quoque Sigerici ob adventum Saracenorum Munio, filius Nunni, eremum dimisit, quia non erat adhuc strenue munitum.

70. Rex vero noster in Legionense urbe ipsam hostem sperabat, strenue munitus agmine militari, ut cum eis legitime ad civitatis suburbium dimiceret; sed ipsa hostis, dum comperit quod rex noster illam quotidie alacri animo ad urbem propinquare desideraret, castigante^q Habuhalit, qui jam vivo aspexerat regios longe a civitate xv millibus, ipsa hostis trans flumen Estoræ perrexit; castella omnia succendit: et de campo Alcopæ ad fluvium Urbicum missos regi nostro direxit, rogans ut filium suum Abulkazem, quem adhuc rex tenebat, reciperet. Sicque filium Zmaelis Iben Muza, quem de Cordoba patri suo causa pacis adduxerant, pariterque Furtem Iben Ahazela, quem in tutela arte^r ceperant, ad nostrum regem Abahalit direxit: et sic rogans per multa munera filium suum recuperat^s, et super fluvium Urbicum usque in Zelam^t viam fecit; sicque tunc Cordobam rediit. Reversi sunt in Cordoba mense Septembrio unde exierant Martio mense. Et postea rex noster ipsos de Benikazi, quos de Habuhalit pro ejus filio acceperat, suis denique amicis sine pretio dedit.

71. Supradictus quoque Abaddella, filius Jub^u, ob amicitiam Cordobensium, contra suos suos et germanos in odium vertitur, et inter eos pugna oritur quæstio; sed ipsa hieme, ob contumaciam ejusdem Abaddella, tuis suis Zmael, et suis congerentes ejusdem Zmael Iben Furtum, exercitum moverunt, circiter vii milia, contra eum Abaddellam prælium agere volentes. Ipse quoque Abaddella in fragosa loca eos sperabat, vel expectabat. Sicque venientes ambo Zmaeles levitate^v deducti in ipso fragoso monte, ubi eum cognoverunt esse, cum paucis viris et famulis ascenderunt^x. Abaddella quoque præcipiti

Saz, Iben Lup. Congruentior autem lectio est ipse qui, quam ipseque, ex num. 71, ubi Abaddella dicitur filius Luji, hoc est Iben Lub. (Iben enim Arabice filius Latine est.) Abaddella igitur ipse erat qui Mahomat Iben Lup. Res quoque narrata eadem utrobique. In archetypo, Luph.

^o Pell., Berg. et Saz, de suos suos, Marmol, et Mariana ut in textu. Theios Græce idem ac Hispanis Tio, Latine Patruus.

^p Saz, fortianque. Citra scrupulum vero fortian cum aliis lego; est enim vox infimæ Latinitatis, id est ac copia vel exercitus.

^q Pellicer, ab urbe appropinquante desideraret castigare, ex quibus simul collatis legendum: ad urbem appropinquantem desideraret castigare.

^r Alii, Tutela Arce.

^s Ms., receperat. Pell., recepit: lego recuperat.

^t Zelam infra leges n. 75.

^u Marmol Iuph. — In archetypo Luph.

^v Pellicer, levitate; alii, lenitate.

^x Mariana et Pellicer, famulis; alii, famulis.

cursu ad eos intruens, illi a fugam arripietes ibi Zmael Iben Furtum ex equo cecidit, et statim captus est. Similiter quoque et Zmael Iben Muza, dum subrinum eripere voluit, ibidem capitur; multique ex idoneis Benikazi ibidem capti sunt. Cæterus exercitus in plana consistens fugiens evasit.

72. Ababdella vero, acta victoria, ipsos quos cepit ad suum castrum Beccaria eos ferro victos transmisit. Ipse quidem inde progressus ad Cæsaraugustam venit, eamque sub nomine pacis sine gladio cepit iurique suo subiecit. Statinque nuntios ad Cordobam misit, quasi pro gratia regis hæc omnia egisset, ita ut in omnibus fidelis existeret. Sed cum a rege Cordobense ipsa civitas, vel ipsi quos ceperat, peterent, et hoc Ababdella nullatenus adnueret, mox quoque Cordobenses in ira sunt commoti: et isti in una sunt concordiam versi. Tuncque Ababdellatum dimisit, et ob inde Vallerram castrum ab illo accepit; similiter et congermanum dimisit, ob id Tutelam, atque castrum sancti Stephani ab eo accepit; et Cæsaraugustam ipse sicuti eam ceperat, et obtinuit et obtinet.

73. Ipsisque diebus a comitibus Castellæ et Alavæ Didaco et Vigila multas persecutiones et pugnas idem Ababdella sustinuit; et dum vidit se valde opprimi ab eis, statim legatos pro pace regi nostro direxit et sæpius dirigit: sed adhuc hucusque a principe nullatenus pacem accepit firmam. Ille tamen in nostra amicitia persistit et persistere vellet; sed rex noster ei adhuc non consentit.

74. Postea quoque in æra 921, quæ est præsentis anno, jam suprafatus Almundar, Mahomat regis filius, cum duce Abahalit, et cum omni exercitu Spaniæ, a Patre suo ad Cæsaraugustam directus est; ubi dum venit, Ababdellam intus invenit. Duobus tantum diebus ibi pugnavit: labores et arbusta diripuit, non tantum ad Cæsaraugustam, sed in omnem terram de Venikasi similiter egit. Degium ex parte intravit, et deprædavit: sed nullum de civitatibus vel castris cepit, sed jam populavit. Postea quoque ipsa hostis in terminis nostri regni intravit, primumque ad castrum Celoricum pugnavit, multosque interfectos e suis ibi diuisit. Vigila comes muiebat ipsum castrum.

75. Deinde ad terminos Castellæ in ponte Curbo Castro pervenit, ibique sua voluntate pugnare cepit, sed tertio die victus valde inde recedit. Didacus comes erat. Dehinc castellum Sigerici munitum invenit, sed nihil in eo egit, Augustoque mense ad Legionenses terminos accessit. Sed dum regem nostrum in eadem urbe esse audivit, et quia in Sulbiantio castrum cum eis præliare jam definitum esse comperit, de fluvio Zelæ nocte præmovit, et lucescente die ad ipsum castrum pervenit, antequam noster exercitus illuc perrexisset; sed nihil in eo

A castrum præter vacuas domus invenit. Alio tamen die cum alacritate eos rex noster ad urbem pugnaturus sperabat; sed ipsa hostis non tantum ad Legionem non venit, sed et viam præteriti anni nullatenus arripuit, nec Estoram fluvium transcendit; sed per castrum Coiancam ad Zeiam iterum reversi sunt, domumque sanctorum Facundi et Primitivi usque ad fundamenta diruerunt. Sicque retro reversi per portum qui dicitur Balatcomali, in Spaniam ingressi sunt. Ipse vero Abahalit dum in terminos Legionenses fuit, verba plura pro pace regi nostro direxit. Pro quo etiam et rex noster legatum nomine Dulcidium, Toletanæ urbis presbyterum, cum epistolis ad Cordobensem regem direxit Septembrio mense, unde adhucusque non est reversus Novembrio discurrente.

76. Supradictus quoque Ababdella legatos pro pace et gratia regis nostri sæpius dirigere non desinit; sed adhuc perfectum erit quod Domino placuerit.

Item ingressio Saracenorum in Spania ita est.

77. Sicut jam supra retulimus, Ruderico regnante, Gothi in Spania, per filios Vituzani regis oritur Gothi rixarum discessio; ita ut una pars eorum regnum dirutum videre desiderarent: quorum etiam favore atque farnalio Saraceni Spaniam sunt ingressi anno regni Ruderici tertio, die III Idus Novembris, era 752, regnante in Africa Ulit Amiraluminiin filio de Abdelmelic, anno Arabum c. Ingressus est primum Abzulura in Spania sub Muza duce in Africa commanente et Mauro-rum patrias defecante.

78. Alio anno ingressus est Tarik. Tertio anno jam eodem Taric prælio agente cum Ruderico, ingressus est Muza Iben Muzeir, et periit regnum Gothorum, et tunc omnis decor Gothicæ gentis pavore vel ferro periit.

De rege quoque eodem Ruderico nulli causa interitus ejus cognita manet usque in præsentem diem.

Hi sunt duces Arabum qui regnaverunt in Spania.

- 79. Supradictus quoque Muza Iben Muzeir ingressus Spaniam, reg. an. 1, mens. III.
- Abdelaziz Iben Muz reg. an. II, mens. VI.
- Aiub reg. mens. I.
- Alhor reg. an. II, mens. X.
- Zama regn. an. III.
- Abderahaman reg. an. I.
- Hodera reg. an. I.
- Jahia reg. an. I, mens. VI.
- Hodiffa reg. mens. VI.
- Autman reg. mens. IV.
- Geleitam mens. X.

ⁱ Ms., *Gothique in Spania pre filius. Berg., Gothia in Spania per filios. Mariana, pro filius.*

^k Mariana, *formalia*. Supra, num. 47, *farnalio terræ* legitimus Saracenos vocatos: sed cum hic *farnalio filiorum Witicæ* ingressus eos in Spaniam dicitur, aliquid supra prætermissum videtur: hic enim *farnalium* seu *formalia* pactum vel conventionem denotat.

^l In archetypo, *æra 752* exstat ad oram.

^m Sic Ferreras; alii, *regnante*.

ⁿ Berg. et alii, *anno Arabum centesimo ingressus*. Ita quoque in archetypo. Ferreras ut in textu; ex quo vera rimari potest lectio, scilicet, *anno Arabum 91 ingressus est*: is enim unus annus nonagesimus primus Arabicæ consentaneus chronotaxi.

^o *Abuzara* apud Pacensem.

^p *Comorante* apud Ferreras.

^q Berg., *de facente, forte, defendente*.

^r Ad oram hæc transcripsit Jo. Vazquez. Desunt apud Berg. et Saz. Exstant apud Ferreras.

^a In archetypo, *illi in fugam*, etc.

^b In Archetypo, *firmen*.

^c In Archetypo, *velit si rex*.

^d Vide Moret., Invest., pag. 532, et hic infra n. 87. *Degio* vel *Deio*, hodie *Monjardin*, olim *S. Esteban de Deyo*. Vide Moret., loc. cit.

^e Mariana, *sed. en. Moret, Invest. pag. 532, sed eam populavit*. — Vide infra n. 87. FLOREZ. Addit. ms.

^f In archetypo, *Zeia*; Berg., *Ceia*, infraque *Zeiam* scribit Jo. Vazquez.

^g *Dulcitiium* ediderunt Pellicer et Berganza; *Dulcidium*que nominat Breviarium Ovetense in translatione corporis S. Eulogii. In archetypo. *Dulcium*.

^h Forte *ad hoc*.

ⁱ Ita codex Alheld., Mariana, et Berg. Alii est Nicol. Anton. lib. vi., num. 254, emendat, *sed adhuc non perfectum est, quod non bene colligeret cum sequentibus deprecantibus verbis quod Domino placuerit*.

Abdelmelic reg. ann. II.

Aucuba reg. an. IV, mens. V.

Abdelmelic iterum reg. an. I, mens. I.

Abulhatar Ibendimari reg. an. II.

Tauba reg. an. I, mens. II. * Sub annos XXVII, mens. XII b.

Hi duces breve principatus sui agebant tempus c, quia succedebant alii aliis, prout destinatum erat ab Amiralmuaminin. Nonnullos vero vitæ finis terminavit, quousque Venibumeia in Spaniam venerunt.

Item hi sunt qui regnaverunt in Cordoba reges de origine Venihumeia.

80. Juzef reg. an. XI.

Abderrahaman Iben Mavia reg. annos. XXXIII.

Eiscam reg. an. VII, mens. VI.

Alhacam reg. an. XXVI, mens. VI.

Abderrahaman reg. an. XXXII, mens. VI. Isto regnante Ordonius, princeps Christianorum in Spania, victorias multas egit.

Mahomath tricesimum secundum d regni peragit annum. Istius tempore Abuhalit princeps exercitus illius, sicut jam supra in ordine regum nostrorum diximus in finibus Gallæciæ capitur, et regi domino Adefonso Ovetio perducitur. Multæque victoriæ a Christianis in Spania sunt e.

Sub uno omnes anni Arabum in Spaniam CLXXIX f, et die III Idus Novembris incipiunt centesimum septuagesimum; et de prædicatione iniquissimi Mahomat in Africa sunt CCLXX g, in æra quæ nunc discurrit 921.

81. Additum hic ad oram: Quod Saraceni Spaniam intraverunt usque præsentem æram MXIV (1014) sunt CCLXII. Et de Mahomat nequissimo propheta usque præsentem æram MXIV sunt anni CCLXIII.

Item exordium Saracenorum sicut illi existimant.

82. Saraceni perversi se putant se esse ex Sara; verius Agareni ab Agar, et Ismaelitæ ab Ismaele.

Abraham genuit Ismaelem ex Agar, Ismael genuit Kaldar, Kaldar genuit Nepti; Nepti genuit Alhumesca, Alhumesca genuit Eldano, Eldano genuit Muncher, Muncher genuit Excib, Excib genuit Jaman, Jaman genuit Autith, Autith genuit Atinan, Atinan genuit Mahat, Mahat genuit Nizar, Nizar genuit Muldar, Muldar genuit Hindaf, Hindaf genuit Mutirik, Mutirik genuit Humeia, Humeia genuit Kinana, Kinana genuit Melik, Melik genuit Fehir, Fehir genuit Galib, Galib genuit Jubei, Jubei genuit Murra, Murra genuit Kelib, Kelib genuit Cutzei, Cutzei genuit Abdilmelef, Abdilmelef genuit duos filios, Escim et Abdiscemiz. Abdiscemiz et Escim fratres fuerunt. Escim genuit Abdelmutalib, Abdelmutalib genuit Abdella, Abdella genuit Mahomat, qui putatur a suis prophetam esse.

Abdiscemiz frater de Escim genuit Humeia, Humeia genuit Abilaz, Abilaz genuit Accam. Accam genuit Maroan, Maroan genuit Abdelmelic, Abdelmelic genuit Iscem, Iscem genuit Mavia, Mavia genuit Abderrahaman, Abderrahaman genuit Iscem, Iscem genuit Haccam, Haccam genuit Abderrahaman,

a In archetypo XII.

b Berg., sub annis XXIII, mense XII. Saz, sub annos XXVII; lege, sub uno (ut infra) anni XXVII. Ex singulorum vero annorum et mensium supputatione hæc tantum summa coalescit XXV annorum et IV mensium. Ex Isidoro tamen Pacensi plus quam XXXIV anni deducuntur.

c Ms., brevem tempora.

d Cum Mahomat anno 832 inceperit, pulchre hic auctor, qui anno 883 scribebat, tricesimum secundum regni ejus connumerat.

e In Archetypo finiunt.

f Ab anno 714 (æra 752, supr. num. 77 expressa)

A Abderrahaman genuit Mahomat, Mahomat genuit Al mundar.

83. Iste Mahomat regnavit in æra prædicta 901 b, atque præliavit cum Rege Ovetense nomine Adefonso. Dehinc prætermittendo et nunquam adjiciendo nomina Ismaelitarum, divina clementia indifferenter i a nostris provinciis prædictos trans maria expellat: et regnum eorum a fidelibus Christi possidendum perpetim concedat. Amen

Item explanatio gentis Gothorum.

84. A Gog quidem gens Gothorum est. Et sicut pro omni genere Ismaelitarum solus Ismael infra scribitur cum dicitur prophetæ: *Pone faciem tuam contra Ismaelem*; ita et pro omni Gothorum gente Gog nominatur, de cujus origine veniunt. Inde et vocabulum traxerunt. Et quia Gothorum gens ex Magot venit, adfirmat Chronica id Gothorum (D. Isidori) cum dicit: Gothorum antiquissimam esse gentem: quorum origo a Magog filio Japhet descendit, unde et nominatur, a similitudine ultimæ syllabæ, id est, Gog; et magis de Ezechielo propheta id colligentes. Liber etiam generationum similiter affirmat quia de Magog filio Jafet veniunt Gothi, et Gothia, et Scia i a Magog nominata sunt.

85. Item quod Saraceni terram Gothorum erant possessuri, invenimus exinde dicta in libro Panticino k Ezechielis prophetæ: *« Tu, fili hominis, pone faciem tuam contra Ismaelem, et loquere ad eos, dicens: Fortissimum gentibus dedi te; multiplicavi te, corroboravi te, et posui in dextera tua gladium, et i sinistra tua sagittas, ut conteras gentes, et sternatur ante faciem tuam; sicut stipula ante faciem ignis: et ingredieris terram Gog pede plano: et concides Gog gladio tuo, et ponēs pedem in cervice ejus, faciesque servos tributarios. »*

86. Jam hoc completum esse dignoscimus. Terra quidem Gog Spania designatur sub regimine Gothorum, in qua Ismaelitæ, propter delicta gentis Gothicæ, ingressi sunt, et eos gladio conciderunt atque tributarios sibi fecerunt, sicuti præsentem tempore patet. Quod vero idem propheta ad Ismaelem iterum dicit: *« Quia dereliquisti Dominum, et ego derelinquam te, et tradam in manu Gog, et reddet vicem tibi postquam afflixeris eos, CCLXX tempora facient tibi, sicut fecisti ei. »* Spes nostra Christus est, quod completis proximiori tempore CCLXX annis, de quo Spaniam ingressi sunt, inimici ad nihilum redigantur, et pax Christi Ecclesiæ sanctæ reddatur, quia tempora pro anni ponuntur. Quod præstet Deus omnipotens, ut inimicorum crebro deficiente audacia, in melius semper crescat catholicorum Ecclesia. Amen.

m Additio de regibus Pampilonensibus.

87. In æra 913 surrexit in Pampilona rex nomine Sancio Garseanis. Fidei Christi inseparabiliterque venerantissimus fuit, pius in omnibus fidelibus, misericorsque oppressis catholicis. Quid multa? In omnibus operibus optimus perstitit. Belligerator adversus gentes Ismaelitarum: multipliciter strages gessit super terras n Saracenorum. Idem cepit per Cantabriam a Nagerense urbe usque ad Tutelam

initium sumit.

g Melius diceres CLXI, nempe ab anno 622, quo persecutio incepit hominis iniquissimi.

h In Archetypo DCCCXXI.

i Indifferenter, id est absque dilatione.

j F. Scythia.

k F. Vaticinii.

l In Archetypo, et in sinistra, etc.

m Absque titulo, spatio tamen intermedio vacante, sequitur in codice Albeldensi: *In æra DCCCCLXIII, etc.*

n In Archetypo deest terras.

omnia castra. Terram quidem Degensem a Icum oppidis cunctam possedit. Arbam b namque Pamphilonensem suo juri subdidit; necnon cum castris omne territorium Aragonense capit. Dehinc expulsis omnibus Biotenatis, xx regni sui anno migravit e saeculo. Sepultus sancti Stephani portico regnat cum Christo in polo.

Item filius ejus Garsea rex reg. an. x. Benignus

a Vide n. 74.

A fuit, et occisiones multas egit contra Saracenos, et sic decessit. Tumulatus est in castro sancti Stephani.

Supersunt ejus filii in patria ipsius, videlicet Sancio et frater ejus Ranimirus, quos salvet Omnipotens per multa curricula annorum. Amen.

DISCURRENTE PRESENTI ERA TXIV.

b Forte urbem.

SIGLOARDI

CANONICI RHEMENSIS

RHYTHMUS DE MORTE FULCONIS EPISCOPI RHEMENSIS.

(Apud Labb., Biblioth. mas., ex codice Igniacensi qui continet Breviarium Flodoardi libris duobus comprehensum. Post epitaphium Fulconis, lib. IV, cap. 8.)

O Fulco praesul optime,
O cunctis amantissime
Re pontifex et nomine!
Homo sed major homine,
Vir nobilis prosapia,
Et talis sapientiae
Qualis nullus est hodie.
Toto formosus corpore,
Magnaeque eloquentiae,
In tuo flentes funere
Vix possumus reprimere.
Det tibi Christus requiem
Atque coronam perpetem.
Nos autem te plorabimus
Diebus atque noctibus:
Nam amasti veraciter,
Nos et tractasti dulciter,
Adornasti Ecclesiam,
Gubernasti familiam
Per summam Dei gratiam,
Bene'existi patriam:
Sed quidam serpens lubricus,
Et non pater, sed vitricus,
Tibi tendens insidias
Nostras auxit injurias.
Maledictus a Domino
Puniatur in baratro.
Cum gladio et fustibus,
Et armatis militibus,
Invasit te Guinemarum,
Nulli dulcis, sed amarus,
Cui nihil abstuleras,
In quem nihil peccaveras.
In die qua te tradidit,
Et te et ipsum perdidit,
Quam cito clerus audiit
Tantum malum, infrenuit.
Et plebs et ordo genuit,

B Ruit illuc, et rapuit
Corpus et secum detulit,
Multasque fudit lacryma
Dum celebrat exsequias.
Translatus in ecclesia,
Stans rectus ad altaria.
Abbates et episcopi
Hunc sustentant vestiti.
Induunt eum infula
Pallioque et tunica,
Stola collo imponitur,
Et candela accenditur.
Nec deest ibi baculus,
Sed applicatur manibus.
Tunc decanus pontificum
C Jubet et rogat populum,
Ut orent omnes Dominum
Pro anima pontificis
Ne mergatur in inferis,
Sed laetetur cum superis,
Et ut Deo dent hostiam
Quae purget ejus animam.
Tunc omnes Deo supplicant,
Cum lacrymis et rogitant.
Tenent candelam singuli
Pontifices, presbyteri.
Tyrannum excommunicant,
Et viventem mortificant,
Omnemque coetum militum
Qui dederunt auxilium.
D Post hoc defunctum efferunt,
Et honeste sepeliunt.
Ejusque ante tumulum
Commendant Deo spiritum.
In requie sit anima
Nunc et per cuncta saecula
Amen, amen, fiat ita
Dicat omnis Ecclesia.